

Ensidig og tendentiøs rapport om revisionspligt

Af professor Lars Bo Langsted
Aalborg Universitet

I fredags offentliggjorde Erhvervs- og Selskabsstyrelsen en allerede i medierne tidligere omtalt rapport: "Rapport om revisionspligten for B-virksomheder (små selskaber)." Rapporten er det seneste skud på stammen over tiltag, der skal begrunde en fjernelse eller lempelse af revisionspligten for de små selskaber.

At man som politiker eller embedsmand har den holdning, at revisionspligten bør lempes eller afskaffes er naturligvis helt legitimt, ligesom det er helt legitimt at argumentere ensidigt for en sådan holdning.

At udarbejde en rapport, der fremtræder som en "samlet analyse af de samfundsmæssige hensyn bag revisionspligten for små virksomheder i Danmark" og som lægger op til at "først når denne analyse er foretaget, kan der politisk tages stilling til, hvordan man skal afveje virksomhedernes omkostninger over for de samfundsmæssige hensyn" – og så lade samme rapport være ét langt, ensidigt og tendentiøst forsvar for en afskaffelse eller lempelse af revisionspligten er imidlertid ikke legitimt.

Det kan slet ikke afvises, at der kan være fordele for både virksomheder og samfund ved at afskaffe eller lempe revisionspligten for en given gruppe af små eller mindre virksomheder. Men før man politisk kan tage stilling til dette, må det være et krav, at der foreligger en analyse, der så objektivt som muligt forsøger at fremdrag både fordele og ulemper i såvel tabelform som i den medfølgende brødtekst ved sådanne ændringer. Det gør der ikke i og med denne rapport. Hovedproblemet med rapporten er, at den i sin indledning foregøgler en sådan tilstræbt objektivitet, men ikke på nogen måde (udover i sin kapitelinddeling) lever op til dette. Om den manglende objektivitet fra styrelsens side skyldes manglende evne eller manglende vilje, er det naturligvis ikke muligt at udtale sig sikkert om – men det er helt oplagt, at vi ikke med denne rapport har fået det værktøj, der er nødvendigt for at vurdere revisionspligtens fremtid for de små virksomheder.

Læseren af denne artikel må undskylde, at det følgende fremtræder lidt kalejdoskopisk, men det er vigtigt med konkrete eksempler at vise den teknik, der er anvendt i hele rapporten og som i småt og stort gennemsyner især tekstafsnittene, for at man til fulde kan forstå, hvorfor rapporten placerer sig nydeligt i den litterære genre, der til tider kaldes "faktion", fordi den er et for læseren svært gennemskueligt miks mellem fakta og fiktion.

- Udgangspunktet for den økonomiske konsekvens af den lovpligtige revision, er den rapport, der blev udgivet af styrelsen i januar 2004, hvor en såkaldt AMVAB-måling viste, at den lovpligtige revision medførte omkostninger for klasse B-virksomhederne (de små selskaber) på ca. 1.4 mia. kr. Denne omkostning "skønner" styrelsen til i dag at være steget til ca. 1.7 mia. kr., hvilket tal herefter anvendes som det, der er relevant. I en tidligere artikel her i avisen (bragt d. 9. februar 2004) kritiserede jeg den daværende rapport for at sætte lighedstegn mellem reelt sparede omkostninger og det beløb, som man kunstigt kunne regne sig frem til skulle være sparede omkostninger indenfor det område, der var omfattet af den lovpålagte pligt. Den nu foreliggende rapport nævner korrekt dette forhold forskellige steder (f.eks. s. 28: "Størrelsen i

- reduktionen af offentligt pålagte administrative byrder betyder derfor ikke en tilsvarende reduktion i selskabernes omkostninger), alligevel anvendes de 1,7 mia. kr. som en faktisk besparelse, der sættes op overfor fordelene ved revisionspligten. (f.eks. s. 57 om betydningen for skattekontrollen, hvor det afslutningsvis siges: "De få brodne kar blandt selskaberne bør derimod ikke kunne begrunde et offentligt krav om revisionspligt, som koster danske B-virksomheder 1,7 mia. kr.")
- Rapportens kapitel 7 handler om revisionspligtens betydning for økonomisk kriminalitet. Her har styrelsen lagt meget arbejde i at foretage en korrekt og relevant opstilling af bl.a. forskellige typer af kriminelle handlinger og forsøgt at vurdere i hvilket omfang revisor har mulighed for at afdække disse. Det konkluderes ligeledes korrekt, at revisor i mange tilfælde har begrænsede muligheder herfor. I nogle af tilfældegrupperne beror dette imidlertid på, at selskabet typisk vil leve så kort, at revisor aldrig når at komme i gang med sin revision, før selskabet er opløst. Det er rigtigt i en række tilfælde, men siger intet om betydningen af en faktisk gennemført revision. Det nævnes ligeledes flere steder (korrekt), bl.a. med henvisning til en betænkning fra udvalget om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet, at undersøgelser har vist at det kun er i ca. 2 % af afslørede besvigelser i virksomhederne, revisor er den, der har afsløret kriminaliteten. S. 50 fortsættes så: "Specielt hvad angår ledelsesbesvigelser forekommer revisors muligheder for afsløring ringe". Det er rigtigt, men det nævnes ikke, at der typisk slet ikke findes andre afsløringsmuligheder internt i selskaberne, når talen er om ledelsesbesvigelser. Medarbejderbesvigelser afdækkes hyppigt af de interne kontroller, som igen kontrolleres af revisor (her har han altså betydning, men ikke som "opdager"), men ledelsen kan netop typisk omgå sådanne kontroller, som det også nævnes i rapporten. Forsvinder revisor (hvad der ikke er givet fordi revisionspligten ophæves) forsvinder også den sidste interne formaliserede kontrolmulighed. Det hører i øvrigt med i billedet, at ledelsesbesvigelser typisk er mindst fire gange så store som medarbejderbesvigelser. Man kunne jo også have sammenholdt de 2 procent med at politiet (hvis eneste opgave det er at fange kriminelle) typisk har en opklaringsprocent på omkring 17 ved tyverier og indbrud (som udgør en meget væsentlig del af den anmeldte kriminalitet). Man kunne så argumentere for, at omkostningerne ved politiet var alt for store.
  - I samme kapitel nævnes det (korrekt), at den danske revisionsstandard, der pålægger revisorerne pligter i forbindelse med at opdage kriminalitet (RS 240) anfører, at revisionen skal være rettet mod at **opdage** væsentlig fejlinformation. Der fortsættes: "Revisor skal derfor ikke i henhold til RS 240 **påpege** uvæsentlige forhold." Det nævnes imidlertid ikke, at Erhvervs- og Selskabsstyrelsens egen bekendtgørelse om revisors erklæringer (der går forud for revisionsstandarderne) kræver at revisor i sin påtegning på regnskabet oplyser **alle former for erstatnings- og strafansvarspådragende forhold hos ledelsen**, som revisor får en "begrundet formodning om". Det nævnes heller ikke, at RS 240 som udgangspunkt sidestiller revisors pligter til at opdage utilsigtede fejl (misforståelser og fejlposter) med pligten til at opdage utilsigtede fejl (typisk besvigelser). Det nævnes heller ikke, at Erhvervs- og Selskabsstyrelsen selv så sent som ved den seneste ændring af revisorloven på eget initiativ fik indsat en pligt for revisor til at foretage anmeldelse til selskabets ledelse eventuelt til politiet, når revisor fik viden om grov økonomisk kriminalitet i selskabet. (I den sammenhæng var revisor øjensynligt et meget vigtigt redskab i bekæmpelsen af økonomisk kriminalitet).
  - Det nævnes (korrekt) s. 50: "selve eksistensen af lovpligtig revision antages derfor at være kriminalitetsforebyggende. Men der foreligger ingen empiriske undersøgelser heraf, og det er derfor uhyre vanskeligt at afgøre, med hvilken styrke forebyggelsen virker". Det afholder imidlertid ikke Erhvervs- og Selskabsstyrelsen fra på s. 45 i forbindelse med revisionspligten og sort arbejde nærmest fanfare-agtigt at proklamere: "Langt mere effektivt til afsløring af sort arbejde forekommer ToldSkats, Arbejdsdirektoratets og politiets fælles aktioner og regeringens Fair Play-kampagne." Man kunne også her spagfærdigt nævne, at det foreligger der vist heller ingen empiriske undersøgelser, der kan bekræfte. Det nævnes i øvrigt heller ikke, at udvalget

om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet i sin betænkning – efter at have sagt, at en **udvidelse** af revisionspligten ville kunne have en positiv kriminalpræventiv effekt, men afstod fra at anbefale noget sådant fordi der også var modhensyn, blandt andet omkostningsmæssige - konkluderede: "På den anden side må udvalget fraråde en lempelse af området for lovpligtig revision, idet noget sådant vil kunne have negative kriminalpræventive konsekvenser."

- Rapporten indeholder et kapitel for hver gruppe interessenter i revisors arbejde, blandt andet leverandørernes interesser i et kunne se et revideret regnskab. Her afsluttes kapitlet: "Hensyn til leverandørerne synes derfor ikke at kunne begrunde en revisionspligt for B-selskaberne, der koster dem 1.7 mia. kr. årligt." Udover den besværgelsesagtige anvendelse af beløbet 1,7 mia. kroner, er der vist ingen der har drømt om, at hele beløbet alene skulle kunne begrundes med hensynet til leverandørerne! Beløbet blev da også, som nævnt ovenfor, genbrugt i relation til skattekontrollen. Det relevante spørgsmål er om summen af interesser kan begrunde en vis meromkostning til revision!
- I en undersøgelse har man bl.a. spurgt virksomhederne om revisionspligten bør "afskaffes eller lempes". Ifølge tabellen svarer 29 % af virksomhederne: nej, 30 % svarer, at den bør gøres frivillig, 29 % at den bør lempes og 13 % ved ikke. Dette bliver i styrelsens opsummering af samme kapitel til: "I deres afvejning af fordele og ulemper ved lovpligtig revision ønsker 58 % (burde have været 59 % ifølge tabellen) af selskaberne, at revisionspligten bør ændres." Det er naturligvis en helt korrekt udlægning af tallene, En lige så korrekt udlægning ville det imidlertid have været at konkludere: "kun 30 % af virksomhederne ønsker revisionspligten ophævet", eller måske: "58 % af virksomhederne ønsker revisionspligten bevaret under en eller anden form". Det er langt fra ligegyldigt, hvorledes man sprogligt udlægger en sådan tabel, idet kun de færreste beslutningstagere når helt ned på tabelniveau, når de læser en sådan rapport, ligesom det jo er tankevækkende, at man her har spurgt dem, der faktisk betaler gildet (uanset størrelsen heraf). Man kunne jo således også have konkluderet at alle interessenter (ejere, leverandører o.s.v.) foretrækker revisionspligten bevaret under en eller anden form – også dem, der betaler!

Skulle man være i tvivl om Erhvervs- og Selskabsstyrelsens holdning til denne rapport, kan man endelig læse den omtale styrelsen netop selv har lagt ud på sin hjemmeside: "Styrelsens konkluderer i rapporten, at det danske krav om revisionspligt for B-virksomheder ikke er tilstrækkeligt begrundet til at pålægge virksomhederne omkostninger på ca. 2. mia. kr. årligt. Styrelsen peger derfor på forskellige muligheder for at afvikle eller lempe revisionspligten."

At de oprindelige 1.4 mia. kr., der skønsmæssigt blev forhøjet til 1.7 mia nu er blevet rundet op til ca. 2 mia. kr. er én ting. At tallet heller ikke dækker over reelt pålagte omkostninger er noget andet. Noget helt tredje – og meget værre – er det, at styrelsens oprindelige "analyse" af fordele og ulemper åbenbart skal sælges som en nagelfast afklaring af, at revisionspligten skal ændres på den ene eller den anden måde. Det er beskæmmende.